

Strandsvineblom *Senecio pseudoarnica* er en etablert art i Troms – og en pestplante

Torbjørn Alm

Alm, T. 2020. Strandsvineblom *Senecio pseudoarnica* er etablert i Troms – og en pestplante. *Blyttia* 78: 265-271.

Senecio pseudoarnica is naturalized in Troms – and an invasive alien.

Senecio pseudoarnica was first reported from Norway in 2006, based on a surprise find at the outer-coast island of Sandøya in Tromsø, Troms. Originally interpreted as a case of long-distance dispersal from North America, it soon turned out that species had received human help in crossing the Atlantic. Seeds had been imported from Alaska to Balsfjord, Troms, by a garden enthusiast, who had shared the new ornamental with a number of other horticulturists. Four additional sites, also in Tromsø, were recorded in 2008, and left no doubt that this foreign introduction could escape from (or be thrown out of) gardens. Until recently, only a few further sites have been added, two in Tromsø (2015) and one in Nordreisa (2009), causing no alarm. A brief 2020 field work in Balsfjord revealed 42 occurrences distributed along 2.5 km of shoreline at Slettmo, comprising thousands of flowering stems. An additional search of 8 km shoreline further north yielded only a single plant near Laksvatn. The species is obviously invasive, naturalized in Norway, and already out of control.

Torbjørn Alm, Tromsø museum, Universitetet i Tromsø, PB 6050 Langnes, NO-9037 Tromsø
torbjorn.alm@uit.no

Strandsvineblom *Senecio pseudoarnica* er en i hovedsak nordamerikansk og amfiberingisk strandplante. Den er vidt utbredt i subarktiske områder på vest- og østkysten av Nord-Amerika, med forekomster både i USA og Canada, men opptrer også på motsatt side av Beringstredet – og noen få steder utenfor dette området, bl.a. i Kina, Korea og lengst nord i Japan. Arten er storvokst, og kan bli opptil to meter høy. Under bakken har den korte, tykke jordstengler. Dermed kan den danne et underjordiske nettverk av utløpere, på samme vis som andre sandbindere. Sand og grus er foretrukne voksesteder i hjemtraktene. Den er f.eks. vanlig på sandstrender i Alaska (Hultén 1947:1619).

Strandsvineblom ble rapportert som ny for Norge og Europa av Sortland et al. (2007), basert på funn av små planter i 2006. De stod på en sandstrand på Sandøya i Tromsø, helt ytterst på Troms-kysten. I fravær av andre opplysninger, antok forfatterne at dette var et eksempel på tilfeldig langdistansespredning tvers over Atlanteren.

Noen frø klarer overfarten fint, selv om det tar halvannet år eller mer å drive med strømmen. De kjente eksemplene hører helst til arter med store, tykkskallede frø som tåler lange opphold i vann, uten

å synke eller ta skade. Vettenyrer, eller frø fra lianen *Entada gigas*, og flere andre erteplanter, er eksempler på frø og arter som tidvis driver i land hos oss (Alm & Nelson 2004). De er fortsatt fullt spiredyktige, men vekstgrunnlaget for tropiske lianer er knapt særlig godt hos oss. Ettersom strandsvineblom er en strandplante, er det sannsynlig at fruktene tåler et opphold i sjøen, i det minste for kortere tid. Den viktigste spredningsveien er uansett luftveien, slik tilfellet gjerne er for kurvplanter.

For strandsvineblommens del viste det seg imidlertid snart at opphavet var et helt annet enn transatlantisk drift. Alm & Often (2008) påviste ytterligere fire forekomster i Tromsø, alle på yttersiden av Kvaløya. De stod dels på havstrand, slik strandsvineblom normal vokser. Funn på kompost pekte imidlertid i retning av dyrking – og en av flere hageeier vi snakket med, bidro til å oppklare mysteriet. Hun kunne fortelle at plantene stammet fra en kjent hageentusiast i Balsfjord, som selv hadde importert dem fra Alaska – og rundhåndet delt den nye prydblanten med andre hageeiere. Dermed var det klart at strandsvineblom, i likhet med hundrevis av andre fremmede arter, hadde kommet seg til Norge med menneskenes hjelp.

Siden har det i grunnen vært nokså stille om arten. Den har dukket opp på to nye steder i Tromsø, nå i utkanten av byområdet. Den ene av disse forekomstene er på havstrand, mens den andre står i skrenten nedenfor en hage. Begge ble først påvist i 2015. Det første funnet utenfor Tromsø ble gjort i 2009, på Bakkeby i Nordreisa, men har sikkert også sammenheng med dyrking i hager. Kjente lokaliteter inntil nylig er som følger (jf. figur 1):

TROMS: Tromsø: Kvaløya: Kattfjorden: Sørfjorden, på østsiden, nord for Yttergård, CC 9491,2336, på tangvoll, 0,5 moh. (Torbjørn Alm & Anders Often 08.09.2008, TROM 962837); på østsiden, ved Bakken, mellom veien og sjøen, CC 9477,2311, på forstyrret eng på en gammel steinutfylling, 2 moh., sammen med rikelig høymol *Rumex longifolius* (Torbjørn Alm, Unni R. Bjerke Gamst & Anders Often 24.08.2008, TROM 962825; Torbjørn Alm & Anders Often 08.09.2008, TROM 962838); på vestsiden, mellom Moen og Sjøtun, på eng i sjøkanten, CC 9420,2240, i foten av en kompostutfylling, 0–1 moh. (Torbjørn Alm, Unni R. Bjerke Gamst & Anders Often 22.08.2008, TROM 962827); litt nord for foregående, CC 9421,2251, i fjærekanten, på overgangen mellom kompostdump og tangvoll, 0–1 moh. (Torbjørn Alm & Anders Often 08.09.2008, TROM 962830); mellom Sjøtunveien og Sørfjorden, på vceikant/fylling (Per Arvid Åsen & Elisabeth Åsen 30.07.2016, Agder naturmuseum 76302); Nordfjorden, Løvoll, på sørsiden av veien, CC 9608,2608, på engskrent med tilført kompost, 0–3 moh. og CC 9111,2608, på veikant, 3 moh. (Torbjørn Alm, Harald Gamst & Solveig Bjerke Gamst 12.09.2008, TROM 962828); mellom Åsland og Storvoll, DC 14010,31817, i strandkanten, på overgangen fra strandrug-voll til eng, 1 moh., stor og tett bestand på 4–5 kvadratmeter (Unni R. Bjerke Gamst 12.06.2015, 17.08.2016 & 17.08.2017, Artsobservasjoner; Torbjørn Alm & Amandine Maria Deschamps 26.08.2015, TROM 968340; Torbjørn Alm & Unni R. Bjerke Gamst 10.09.2015, TROM 969167); Storsvollen, på vestsiden av Kobbøyveien, DC 13705,31675, i kompostskrent nedenfor hage, 10 moh., liten bestand (Torbjørn Alm & Unni R. Bjerke Gamst 10.09.2015, TROM 968357). **Sandøya:** Bassøysanden, på tangvoll (Søren Thamdrup 04.09.2006, O 194197, TROM 92604; Andy Sortland & Torunn Bockelie Rosendal 25.06.2019, Artsobservasjoner; Cathrine Amundsen & Andy Sortland 22.06.2019, Artsobservasjoner). **Nordreisa:** Bakkeby, Midtgård, i veigrøft og veiskråning utenfor hage (Reidar Elven & Anne Elven 14.08.2009, O 383294).

Da fremmede plantearter i Norge sist ble gjennomgått i fremmedartslistesammenheng, var det følgelig ingen stor grunn til å rope varsko om denne arten. I Artsdatabankens fremmedartsbase er den (per 2018) angitt med «lav risiko». Som vi skal se, bør denne vurderingen revideres.

Figur 1. Utbredelsen av strandsvineblom *Senecio pseudoarnica* i Nord-Norge, slik den er kjent pr. i dag. En pil peker på den nye lokalitetsgruppen i Balsfjord (Troms).

Map showing the distribution of *Senecio pseudoarnica* in northern Norway, as it is currently known. An arrow denotes the new locality group in Balsfjord (Troms).

Strandsvineblom i Balsfjord

I august 2020 fikk jeg en e-post fra Marianne Hauan på Slettmo i Balsfjord. Hun sendte to bilder av noe hun trodde var strandsvineblom, fotografert i fjæra samme sted. Det ene viste noe som fremstod som en gul vegg av blomstrende planter – en tett og stor bestand, med andre ord. Jeg bekreftet identiteten, og ba samtidig om nærmere opplysninger. De kom etter noen dager, og antydnet at området rundt Slettmo hadde flere forekomster av strandsvineblom. De var spredt over det som ble angitt å være en strekning på en halv kilometer av fjæra.

Opplysningene fristet til en inspeksjon – og Slettmo med omgivelser ble gjenstand for et botanisk besøk (sammen med Unni R. Bjerke Gamst) 02.09.2020. Noe av det første vi så, var en planteskole like nord for bygda. Det var nærliggende å tenke seg at gartneriet kunne ha noe med spredningen å gjøre, men vi så ingenting som bekreftet den mistanken. Anlegget hadde like fullt sine svin (eller høyrisikoarter) på skogen, for engteigene og setervierskogen langs sjøen, nedenfor gartneriet, var stuende full av kjempespringfrø *Impatiens glandulifera*. Denne ettårige pestplanten forekommer i det hele i mengde i trakten, med spredte forekomster både

2

Figur 2. Fjæreland anno 2020: strandsvineblom *Senecio pseudoarnica* mellom dumpete blokker, foran en veritabel vegg av kjempespringfrø *Impatiens glandulifera*. Balsfjord, mellom Seljemo og Engstad (lok. 2). Foto: TA 02.09.2020.

A 2020 shoreline at Balsfjord, between Seljemo and Engstad. *Senecio pseudoarnica* between dumped concrete slabs, in front of a veritable wall of *Impatiens glandulifera* (loc. 2).

på eng og langs sjøkanten et godt stykke sørover.

Strandsvineblom dukket opp i nordenden av den brede bukta ved Slettmo, i form av én plante med to blomstrende skudd. Den stod på sand- og grusstrand. Det skulle snart vise seg at det var flere, og at den andre e-posten fra Marianne Hauan hadde undervurdert størrelsen på forekomsten, eller forekomstene.

Vi fulgte sjøkanten, i en bred og svært lettgått fjære, rundt tre kilometer sørover, til Skogly. Underveis ble samtlige bestander av strandsvineblom koordinatfestet med GPS (tabell 1). De ble også forsøkt tallfestet, selv om dette er en umulig oppgave for en art med utløpere under bakken. Den kan ha tallrike blomstrende og sterile skudd fra en og samme rot. På lokaliteter med et fåtall skudd er det trolig snakk om en enkelt plante, mens det knapt kan være tilfelle for de største forekomstene. I ett tilfelle (lok. 21–22) var en optelling av blomstrende og sterile skudd rett og slett umulig.

Det nordligste funnet av strandsvineblom ved Slettmo ble gjort på 69°19.294' N, 19°24.896' Ø (figur 2, lok. 2), og det sørligste ved 69°18.256' N, 19°24.809' E (lok. 43). Det er en strekning på ganske nøyaktig to kilometer. Fordelt over dette strekket var det 42 bestander av strandsvineblom, av sterkt varierende størrelse, og trolig også alder. Flere bestander bestod bare av små, unge skudd (figur 3).

Den største forekomsten, og den innsenderen hadde tatt bilde av, er på nordsiden av Meielva. Her strekker forekomsten seg langs en minst hundre meter lang flerårstangvoll, med strandrug *Leymus*

arenarius i ytterkant, og en sammenhengende, massiv bestand av strandsvineblom innenfor denne, avgrenset av dyrket og slått eng i innerkant (figur 4, lok. 21). Denne bestanden alene inneholder flere tusen blomstrende skudd. I ettersommerutgave bestod den av halvannen meter høye planter.

Økologi

Som navnet tilsier, er strandsvineblom først og fremst en havstrandsplante. Det var også helt klart det foretrukne habitatet for de 42 forekomstene ved og rundt Slettmo. Voksestedene fordelte seg på flere vegetasjonstyper (med antall forekomster i parentes). De vekslet fra mer eller mindre naken forstrand med sand og grus (5), grov steinstrand (1) eller noe forstyrret mark mellom steiner eller blokker dumpet i fjæra (2). Hovedtyngden av forekomstene var knyttet til ulike utforminger av tangvoller (28), og mer engpreget mark innenfor disse (6). Flere steder stod plantene i foten av engskrenten under det som gjerne var et oppbygd platå med dyrket mark like innenfor fjæra. En enkelt, helt avvikende forekomst stod i skygge under og mellom treformet setervier *Salix myrsinifolia* ssp. *borealis* (figur 5, lok. 40). Samtlige forekomster var ved eller like over havnivå (0–3 moh.).

Tangvollene vekslet betydelig i utforming. Strandsvineblom opptrådte bare unntaksvis på ettårstangvoll med tangmelde *Atriplex prostrata* m.v. Unge skudd av strandsvineblom forekom derimot oftere i eller nær matter av strandarve *Honckenya pelloides* og gåsemure *Argentina anserina*, også

Tabell 1. Forekomster av strandsvineblom *Senecio pseudoarnica* ved og rundt Sletimo i Balsfjord, Troms. Occurrences of *Senecio pseudoarnica* at and in the vicinity of Sletimo in Balsfjord, Troms.

Lokalitet	Koordinat	Habitat	Antall
[1] Laksvatnbukta, på neset i SV	69°22.055' N, 19°21.150' E	Eng i skogkant mot sjøen	En plante med ett sterilt skudd
[2] Mellom Seljemo og Engstad	69°19.294' N, 19°24.896' E	Sand- og grusstrand	En plante med 3 blomstrende skudd
[3] Nord i bukta N for Engstad	69°19.276' N, 19°24.947' E	Tangvoll	En plante med 7 blomstrende skudd
[4] Nord i bukta N for Engstad	69°19.272' N, 19°24.956' E	Eng og tangvoll	Ca. 70 blomstrende skudd
[5] Nord i bukta N for Engstad	69°19.263' N, 19°24.974' E	Tynn tangvoll	En liten plante (sterilt skudd)
[6] Nord i bukta N for Engstad	69°19.263' N, 19°24.974' E	Eng med stormesle og strandverurumpe	Stor plante med 14 blomstrende skudd
[7] Nord i bukta N for Engstad	69°19.242' N, 19°25.023' E	Tangvoll	3 blomstrende skudd, 5 sterile skudd
[8] I bukta N for Engstad	69°19.238' N, 19°25.029' E	Strandrugvoll	17 blomstrende skudd, ca. 30 sterile skudd
[9] I bukta N for Engstad	69°19.228' N, 19°25.047' E	Tangvoll under vierklyngje	3 blomstrende skudd, 2 sterile skudd
[10] I bukta N for Engstad	69°19.219' N, 19°25.056' E	Tangvoll, i åkerdylle-bestand	1 blomstrende skudd, 7 sterile skudd
[11] N for Engstad	69°19.202' N, 19°29.074' E	Tangvoll med gåsemure og strandarve	1 sterilt skudd
[12] N for Engstad	69°19.197' N, 19°25.060' E	Strandrug-gåsemure-tangvoll	2 blomstrende skudd
[13] Engstad, i nord	69°19.189' N, 19°25.084' E	Tynn tangvoll m. strandarve og åkerdylle	2 blomstrende skudd
[14] Engstad	69°19.189' N, 19°25.084' E	På sand	En liten plante (sterilt skudd)
[15] Litt S for Engstad	69°19.122' N, 19°25.051' E	På tangvoll i foten av skrent	1 sterilt skudd
[16] S for Engstad	69°19.072' N, 19°25.001' E	Grusstrand med litt tang	12 blomstrende skudd, ca. 20 sterile skudd
[17] S for Engstad	69°19.067' N, 19°24.999' E	Tynn tangvoll	En liten plante (sterilt skudd)
[18] S for Engstad	69°19.043' N, 19°24.985' E	Grusstrand i kant av strandrug-voll	35 blomstrende skudd, 5 sterile skudd
[19] N for Melelva	69°19.020' N, 19°24.961' E	Tangvoll	33 blomstrende skudd
[20] N for Melelva	69°18.999' N, 19°24.932' E	Indre del av flerårtangvoll	9 store blomstrende skudd
[21] N for Melelva	69°18.992' N, 19°24.924' E	Indre del av flerårtangvoll	N-ende bestand med minst 1000 blomstrende skudd
[22] Like N for Melelva	69°18.940' N, 19°24.917' E	Strandrug-voll	S-ende av forrige bestand
[23] På sørsiden av Melelva	69°18.927' N, 19°24.910' E	Strandrug-voll	2 blomstrende skudd
[24] På sørsiden av Melelva	69°18.920' N, 19°24.922' E	Strandrug-voll	Ca. 50 blomstrende skudd, 10 sterile skudd
[25] Mellom Melelva og bekken i S	69°18.901' N, 19°24.938' E	Strandrug-voll	Ca. 50 blomstrende skudd
[26] N-side av bekken S for Melelva	69°18.890' N, 19°24.944' E	Skyggetul sandbukt, grissen tangvoll	14 blomstrende skudd, 2 sterile skudd
[27] S-side av bekken S for Melelva	69°18.875' N, 19°24.948' E	Tangvoll/engskrent under oppbygd jorde	4 små blomstrende skudd, 2 sterile skudd
[28] S-side av bekken S for Melelva	69°18.866' N, 19°24.950' E	Noe tørr engbakke under oppbygd jorde	9 blomstrende skudd, 8 sterile skudd
[29] S-side av bekken S for Melelva	69°18.864' N, 19°24.951' E	Noe tørr engbakke under oppbygd jorde	26 blomstrende skudd +10-20 sterile skudd
[30] S-side av bekken S for Melelva	69°18.862' N, 19°24.951' E	Noe tørr engbakke under oppbygd jorde	8 blomstrende skudd
[31] Sletvoll, ved Mølnelva	69°18.851' N, 19°24.956' E	I strandrug-bestand	6 blomstrende skudd, 4 sterile skudd
[32] Sletvoll, N for Mølnelva	69°18.850' N, 19°24.955' E	Engbakke nedenfor dyrket eng	50-100 blomstrende skudd, dels store
[33] Sletvoll, S for Mølnelva	69°18.839' N, 19°24.962' E	Eng innenfor strandrug-bestand	12 store blomstrende skudd
[34] Nedenfor Asheim	69°18.832' N, 19°24.953' E	Tangvoll og forstyrtet jord	Ca. 20 blomstrende skudd
[35] Nedenfor Asheim	69°18.826' N, 19°24.944' E	Steinstrand med tang	Ett lite, blomstrende skudd
[36] Mellom Meien og i. Tomasjord	69°18.776' N, 19°24.920' E	Mellom steiner/blokker med noe tang	4 blomstrende skudd
[37] Mellom Meien og i. Tomasjord	69°18.768' N, 19°24.921' E	Mellom steiner/blokker (utfylling) m. noe tang	4 blomstrende skudd
[38] Indre Tomasjord	69°18.643' N, 19°24.893' E	Grusstrand og engbakke	25 blomstrende skudd

Tabell 1 (forts.)

Lokalitet	Koordinat	Habitat	Antall
[39] Indre Tomasjord	69°18.632' N, 19°24.889' E	Grusstrand med tynt tangvoll	7 blomstrende skudd, 1 sterilt skudd
[40] Indre Tomasjord	69°18.484' N, 19°24.824' E	I-skygge under setervler-holt	Ca. 20 blomstrende skudd, 10 sterile skudd
[41] Indre Tomasjord	69°18.451' N, 19°24.814' E	Grusstrand med tynt strandarve-tangvoll	3 blomstrende skudd, 4 sterile skudd
[42] Indre Tomasjord	69°18.444' N, 19°24.809' E	Grusstrand med tynt strandarve-tangvoll	3 blomstrende skudd, 6 sterile skudd
[43] Mellom Indre Tomasjord og Skredet, nederfor Solvang	69°18.256' N, 19°24.809' E	Grus/sandstrand	4 blomstrende skudd

Figur 3. Unge skudd av strandsvineblom *Senecio pseudoarnica* på ilanddrevet tang. Balsfjord, i bukta nord for Engstad (lok. 7). Foto: TA 02.09.2020.

Young shoots of Senecio pseudoarnica on a driftwall north of Engstad (loc. 7).

Figur 4. Den største enkeltforekomsten (lok. 21–22) er en 100–150 m lang overgangssone mellom eng og strandrug-dominert flerårstangvoll, hvor strandsvineblom *Senecio pseudoarnica* står tett i tett hele veien. Balsfjord, nord for Melelva. Foto: TA 02.09.2020.

The largest single stand, north of Melelva (loc. 21–22) is a 100 to 150 m long transition zone between a Leymus arenarius-dominated drift wall and the adjacent meadow area.

de gjerne med et tynt underlag eller innslag av tang. Flere steder stod den nær eller i bestander av åkerdylle

Sonchus arvensis. De fleste, største og best utviklede forekomstene av strandsvineblom var imidlertid knyttet

Figur 5. Voksestedene kan variere en god del. Her står strandsvineblom *Senecio pseudoarnica* på tang i en skyggefull vierskogskant, og den så ikke ut til å lide noen nød av det. Balsfjord, Indre Tomasjord (lok. 40). Foto: TA 02.09.2020.

The habitats of Senecio pseudoarnica show considerable variation. It was also found in deep shade at the seaside edge of a Salix forest at Indre Tomasjord (loc. 40), and seemed to thrive there as well.

til flerårstangvoller med strandrug *Leymus arenarius*, dels også strandreverumpe *Alopecurus arundinaceus*, og mer engpreget vegetasjon i innerkant.

Funnene i Tromsø viser at strandsvineblom også kan vokse i dumpeskrenter for kompost. Arten er med andre ord ikke innskrenket til havstrand, og selv der kan den vokse i flere ulike utforminger, fra åpen forstrand via ettårstangvoller til gamle flerårstangvoller. Den trives utmerket overalt.

Spredning

At strandsvineblom dukker opp i Balsfjord er knapt overraskende, siden det var det den først ble innført, fra Alaska. Vi så ingen spor av dyrking ved Slettmo (den lokale kirkegården ble riktignok ikke besøkt). Måten arten opptrer på, tilsier uansett at spredningen først og fremst skjer luft- eller sjøveien, ved at frø driver i land på strendene, og tilsynelatende lett spirer og slår rot. Med mindre det finnes dyrkede planter i nabolaget, er det grunn til å tro at slike frø kan bli (eller være) skylt i land mange steder rundt Balsfjorden – og at det trolig er langt flere forekomster enn de 42 vi så i trakten ved Slettmo.

For å avklare dette, ble det første besøket fulgt opp med en ny ekskursjon 17.09.2020. Den dekket fjærestrekningen fra sørsiden av Laksvatnbukta ved Laksvatn sørover til der den forrige turen startet, og en strandlinje på mellom sju og åtte kilometer. Vandringen ga bare ett funn at strandsvineblom, ved Laksvatnbukta (lok. 1), snaut seks kilometer i luftlinje fra den nordligste forekomsten ved Slettmo.

Selv om dette må regnes som stikkprøver, er

det tydelig at strandsvineblom er ujevnt fordelt ved Balsfjorden. Det er usikkert hvorfor den opptrer så rikelig ved Slettmo. Den kan ha vært i salg fra det lokale gartneriet (Mo planteskole), men kanskje er forklaringen så enkel som at dette området utgjør en bred bukt, hvor ting (og frø) lett driver i land. Fjærestrekken videre nordover er mer rettlinjert, og har dessuten mindre sand og fin grus, som opplagt er det foretrukne substratet for denne arten.

En pestplante

Som nevnt i innledningen, er strandsvineblom i fremmedartsbasen (fra 2018) angitt som «lav risiko», med følgende kommentar: «Arten har moderat invasjonspotensiale, og ingen kjent økologisk effekt.» Vurderingen er basert på de få forekomstene som hittil har vært kjent, mest på Kvaløya i Tromsø. Her har det tilsynelatende ikke skjedd stort i ettertid, med forbehold om at det heller ikke er gjort all verden av botaniske undersøkelser. Det at arten først (i 2004) dukket opp på et såpass isolert sted som Sandøya kunne saktens gi grunnlag for mistanke om betydelig evne til å spre seg med havstrømmene langs ytterkysten, men det synes ikke å ha slått til.

I virkeligheten trives strandsvineblom opplagt langt bedre i mer skjermete fjordstrøk, som Balsfjord. Her er det like god tilførsel av næring, i form av tang og tare, men langt mindre «stress» i form av uvær og erosjon. Etableringen har gått uvanlig raskt. Arten ble innført til Norge rundt 1990 eller like før (Alm & Often 2008:248). Å finne dusinvis av naturaliserte forekomster spredt over flere kilo-

meter havstrand bare 30 år senere er uvanlig rask etablering av en innført art. De fleste fremmedarter bruker mye lenger tid på å tilpasse seg lokale forhold. Strandsvineblom trives utmerket i det klimaet kysten av Troms kan tilby. Det er for så vidt ikke overraskende, siden plantene hos oss er hentet fra Alaska, med et nokså likt miljø. På denne bakgrunn er det rimelig å konkludere med at arten har høyt invasjonspotensiale. I praksis er den allerede ute av kontroll i denne delen av Troms. Den er dessuten så storvokst, og danner så tette bestander, at den fullstendig kan omdanne de strendene vi kjenner.

Hvilke økologiske effekter den ellers kan ha, er foreløpig ukjent. Ved besøket på Slettmo 02.09.2020 var det tydelig at både humler og fluer satte stor pris på de gule blomstene, og suret tett på og rundt dem. Det er sikkert fint for humlene, som sliter på sitt vis. På den annen side medfører det at plantene blir effektivt bestøvet, og dermed setter store mengder frø – som på sin side gir grunnlag for videre spredning.

Strandsvineblom kan nå trygt regnes som en naturalisert art hos oss. Det er all grunn til å tro at den vil spre seg i årene som kommer, først i Troms, og siden kanskje både nord- og sørover, særlig om den får hjelp av entusiastiske hagefolk.

Sluttord

Strandsvineblom fremstår nå som et utmerket eksempel på galskapen i de svake reguleringene rundt import av nye plantearter til Norge. Vi kan spore innførselen tilbake til en enkelt hageentusiast. Hans iver etter nye prydplanter har nå skaffet oss en ny pestplante, som allerede er godt etablert i Troms, og helt ute av kontroll. Strandsvineblom er dessuten et skoleeksempel på en type planter det aldeles ikke bør være lov å importere eller dyrke: storvokste, flerårige arter som lett sprer seg ved hjelp av utløpere. Vi har mer enn nok av pestplanter av dette slaget allerede.

En gammel tommelfingerregel tilsier at det gjerne tar rundt femti år fra en art blir innført, til den har tilpasset seg de lokale forholdene, og eventuelt tar til å spre seg i stor stil. Det stemmer f.eks. godt for tromsøpalme *Heracleum persicum*, som ble innført til Norge på 1820-tallet, og kom til Tromsø rundt 1850. Den var en etablert art utenfor hagene i den byen som har gitt arten sitt norske navn på 1890-tallet, rundt 40–50 år senere (Alm 2013). Den kom imidlertid fra helt andre himmelstrøk, trolig i Iran eller et av nabolandene (Rijal et al. 2015a, 2015b), og trengte kanskje tid på å tilpasse seg våre forhold. Ettersom «vår» strandsvineblom kommer

fra Alaska, har den knapt hatt nevneverdig behov for å tilpasse seg. Tommelfingerregelen er dermed, som de fleste regler, ikke uten unntak.

Hovedproblemet er like fullt mangelen på regler. Mens det er strenge vilkår for (og ofte forbud mot) å importere dyr til Norge, er det nærmest fritt frem når det gjelder planter. Det eksisterende regelverket er fullstendig meningsløst, og må bygge på at de som laget det, tenkte at siden dyr beveger seg, ville de lett kunne rømme, og gi opphav til lokale bestander. Samtidig led (eller lider) de tydeligvis av en vrangforestilling om at planter blir stående i ro der de er plantet, f.eks. inne i en hage. Det hjelper imidlertid ikke stort om det er høye gjerdene rundt hagen, slik jeg har påpekt før (Alm 2018). Planter har ikke øyne, så de kan ikke se gjerdene. Det ville heller ikke gjøre noen forskjell, for de sprer seg lett både under, over og gjennom gjerdene. Satt på spissen kan en hevde at det ville vært mer logisk om det var fritt frem å importere dyr, og totalforbud mot import av nye plantearter.

En minimumsløsning er å få på plass en godkjenningsordning, der enhver import av nye arter blir forhåndsvurdert, og godkjent eller avslått. Brudd på regelverket trenger ikke å medføre annet ansvar enn erstatningsansvar for de skadene ulovlig import fører til – og siden det å utrydde en fremmed art kan koste milliardbeløp, vil nok både hageeiere og gartnerier vite å ta seg i vare.

Kilder

- Alm, T. 2013. Ethnobotany of *Heracleum persicum*, an invasive species in Norway, or how plants names, uses, and other traditions evolve. *Journal of ethnobiology and ethnomedicine* 9: 42: 1-12.
- Alm, T. 2018. Fri import av planter – galskap satt i system. *Ottar* 320 (2/2018): 9-15.
- Alm, T. & Nelson, E.C. 2004. Exotic drift-seeds in Norway. *Det kongelige norske videnskabers selskabs skrifter* 2004 (1): 1-24.
- Alm, T. & Often, A. 2008. Fire nye funn av strandsvineblom *Senecio pseudoarnica* i Tromsø – og en revurdering av opphavet. *Blyttia* 66 (4): 244-251.
- Hultén, E. 1947. Flora of Alaska and Yukon. VIII. Lunds universitets årsskrift N.F. avd. 2, 44 (1) / Kungl. Fysiografiska sällskapet handlingar N.F. 59 (1): 1203-1902.
- Rijal, D.P., Falahati-Anbaran, M., Alm, T. & Alsos, I.G. 2015a. Microsatellite markers for *Heracleum persicum* (Apiaceae) and allied taxa: Application of next-generation sequencing to develop genetic resources for invasive species management. *Plant molecular biology reporter* 33 (5): 1381-1390.
- Rijal, D.P., Alm, T., Jahodova, Š., Stenøien, H.K. & Alsos, I.G. 2015b. Reconstructing the invasion history of *Heracleum persicum* (Apiaceae) into Europe. *Molecular ecology* 24 (22): 5522-5543.
- Sortland, A.B., Thamdrupe, S. & Elven, R. 2007. En omvendt viking. *Senecio pseudoarnica* (strandsvineblom) ny for Norge og Europa. *Blyttia* 55 (2): 86-90.